

Diarienummer N2013/2942/TE

Spårvagnsstädernas remissvar på Förslag till nationell plan för transportsystemet 2014- 2025.

Spårvagnsstäderna är mycket positiva till att den nationella planen uppmärksammar kollektivtrafikens och samhällsplaneringens roll för förbättrade transporter och tillgänglighet i tätorter. Föreningen instämmer till fullo i nedanstående citat från sidan 65:

”Samhällsutvecklingen i våra städer är helt avgörande för resandeutvecklingen och i förlängningen för Sveriges möjligheter att bli fossiloberoende och klimatneutral. Attraktiva städer är också en förutsättning för en positiv ekonomisk utveckling. Tillgängliga städer med minskat bilberoende har god potential att bidra till både tillgänglighetsmålet och hänsynsmålet... Förutsättningarna är också goda för att ordna en attraktiv och väl fungerande kollektivtrafik i den täta, tillgängliga staden.”

Föreningen instämmer till fullo i nationella planens upprepade konstateranden att vid åtgärdsvalsstudier enligt fyrstegsprincipen identifieras åtgärder som bl.a. kan innebära att transporter förs över till mindre utrymmeskrävande, säkrare och miljövänligare färdmedel så som exempelvis kollektivtrafik. Föreningen konstaterar att det därmed i många fall skapas ett behov av att öka kapaciteten i kollektivtrafiken.

Den nationella planen bör tydligare fokusera på att bidra till att lösa kapacitetsutmaningarna i städernas kollektivtrafiksystem och därmed bl.a. underlätta arbetspendling. Detta är starkt kopplat till ekonomisk utveckling, luftkvalitet och bostadsproduktion. Den lokala kollektivtrafiken är en nödvändig länk för att få full nytta av de långväga persontransporterna och bidra till uppfyllandet av de transportpolitiska målen.

De snabbt växande städerna är centrala för Sveriges ekonomiska utveckling och konkurrenskraft. Att bygga högprioriterade långsiktiga kollektivtrafikstråk som stomstrukturer för en attraktiv och hållbar stadsutveckling är en omfattande investering som har nationella nyttor och staten bör därför vara delaktig i investeringarna.

Olika trafikslag kompletterar varandra och skapar en attraktiv helhet. Tunnelbana har störst kapacitet att transportera många människor på kort tid. Bussar och BRT- system lämpar sig för färre resenärer och spårvägar är idealiska när kraven på kapacitet ligger mittemellan. Rätt trafikslag på rätt plats för en väl fungerande stad - så används skattemedel på bästa sätt.

Spårvagnsstäderna organiserar ett stort antal kommuner och kollektivtrafikmyndigheter som är överens om att spårvägsutbyggnader har en viktig roll i Sveriges tillväxtregioner.

Spårvägsbyggen är långsiktiga investeringar som ger trygghet vid etablering, man skapar en stomstruktur som stadsplaneringen kan utgå ifrån. Den säkra närheten till effektiv kollektivtrafik drar till sig nya bostäder, nya arbetsplatser och ökar handeln.

Spårvagnar drivs av energieffektiva elmotorer och släpper inte ut skadliga avgaser i gatumiljön. Moderna spårvagnar är tysta, smidiga och lättillgängliga och kan effektivt transportera många människor i täta stadsmiljöer. Undersökningar visar att de även lockar många bilister att åka kollektivt. Tillsammans med annan kollektivtrafik erbjuder moderna spårvägar klimatsmarta, bekväma transporter och de har dessutom en annan effekt - de utvecklar städer och gör dem mer attraktiva.

Det finns mängder med exempel från andra länder där städer fått en mycket positiv utveckling sedan man byggt ut moderna spårvagnslinjer. Frankrike har storsatsat på nya spårvägar, sedan 1985 har 23 nya system byggts. I Norges näst största stad Bergen som efter en nationell samfinansiering invigde sin nya spårväg 2010, är de privata investeringarna i fastigheter nära stationerna redan tio gånger större än kostnaderna man haft för att bygga själva spårvägen. Långt gångna planer på spårvägsutbyggnader finns i Danmark i Köpenhamnsområdet, Åhus och Odense. I Finland planeras spårvägsutbyggnader i Helsingfors, Tammerfors och Åbo. På Europeisk och internationell nivå finns en ytterligare mångfald av lyckade exempel på redan genomförda utbyggnader.

Idag finns ett stort intresse hos Sveriges största kommuner och regionala kollektivtrafikmyndigheter att utveckla kollektivtrafiken med bland annat moderna spårvagnslinjer när städerna växer. Spårvägsplanerna har en bred politisk förankring och viljan att bygga spårväg går över alla parti- och blockgränser.

Stockholm, Göteborg och Norrköping utvecklar nu sina linjer. Förberedelserna i nya spårvagnsstäder är långt framskridna. Lund planerar byggstart för en ny spårvagnslinje till den nya stadsdelen Brunshög och den kommande Europeiska forskningsanläggningen ESS. Även Malmö och Helsingborg planerar nya linjer, både inne i städerna och på det viktiga pendlingsstråket Helsingborg-Höganäs. Linköping, Västerås och Uppsala inför stomlinjer med tät, effektiv busstrafik som förbereds för att kunna uppgraderas till spårväg.

Nationella planens åtgärder

Spårvagnsstäderna är positiva till att den nationella planen utpekar konkreta åtgärder för att utveckla lokal och regional kollektivtrafik med hjälp av bl.a. spårväg. Det är även positivt som princip att den nationella planen understryker att det finns nationella intressen bl.a. i Stockholms läns landstings spåranläggningar (s. 109). Vad det gäller konkreta åtgärder som föreningen är positiv till bör nämnas spårvägar, tunnelbana och BRT i Stockholm (s. 113), spårvägsinvesteringar i Göteborg (s 134- 135) och spårväg i Lund (s 139). Vår förhoppning är

att projekten genomförs med statlig medfinansiering och att åtgärdslistorna därutöver utökas med fler angelägna spårvägsprojekt.

Forskning och innovation

Spårvagnsstäderna ställer sig mycket positiva till att behovet av FOI inom "Ett energieffektivt transportsystem" och "Urbana transporter" uppmärksammas. Högeffektiva system som är kostnadseffektiva och kapacitetsstarka behöver utvecklas bl.a. med hjälp av utveckling av spårvägar. Det är naturligt att Trafikverket i sin samverkan med Nationellt forskningscentrum för kollektivtrafik även verkar för utveckling av spårvägsfrågor – i nära samverkan med branschen och med internationella organ.

En betydelsefull detalj

I vissa delar av materialet används det föråldrade och negativa ordet "Spårbunden" t.ex. på s.89. I andra delar av materialet används däremot det moderna och möjlighetsbejakande ordet "Spårburen". Det vore framtidsinriktat om ordet "Spårburen" konsekvent kan användas i det kommande arbetet.

Trafikverket och spårväg

Spårvagnsstäderna finner det önskvärt att Trafikverket på olika sätt stärker sitt engagemang i spårvägsfrågor. Inom kort kommer Spårvagnsstäderna att överlämna en rapport med ett antal synpunkter till dels regeringen och dels direkt till Trafikverket. Vi tar tillfället i akt att redan nu delge synpunkterna i korthet och återkommer sedan för fortsatt och fördjupad dialog kring frågeställningarna.

Regeringen

Spårvagnsstäderna föreslår följande.

Regeringen bör i sin Verksförordning ge Trafikverket erforderliga resurser och erforderlig instruktion som inkluderar ansvaret för spårvägsfrågor. Detta kan ske naturligt genom att begreppet spårtrafik förs in i texten och ersätter ordet järnvägstrafik. Spårtrafik inkluderar såväl järnvägstrafik som tunnelbane- och spårvägstrafik. I nuvarande verksförordning hamnar dessa frågor mellan stolarna. Ordet spårtrafik har samma inkluderande bredd som de övriga befintliga orden vägtrafik, sjöfart och luftfart. Ordet järnvägstrafik innebär i det sammanhanget en inkonsekvent exkludering av flera spårburna transportmedel, vilket bör rättas till.

Redan § 1 skulle kunna utformas i denna anda. Nuvarande paragraf lyder:

1 § Trafikverket ska med utgångspunkt i ett trafikslagsövergripande perspektiv ansvara för den långsiktiga infrastrukturplaneringen för vägtrafik, **järnvägstrafik**, sjöfart och luftfart samt för byggande och drift av statliga vägar och järnvägar.

Istället kan paragrafen utformas på följande vis:

1 § Trafikverket ska med utgångspunkt i ett trafikslagsövergripande perspektiv ansvara för den långsiktiga infrastrukturplaneringen för vägtrafik, **spårtrafik**, sjöfart och luftfart samt för byggande och drift av statliga vägar och järnvägar.

På samma sätt kan inledningen av § 2 ändras från:

2 § Trafikverket ska svara för frågor om väganordningars tekniska utförande...

Till:

2 § Trafikverket ska svara för frågor om väganordningars **och spåranläggningars** tekniska utförande...

Med dessa inledande preciseringar, i kombination med tillförande av erforderliga resurser för kompetensförstärkning, kommer spårvägsfrågorna att naturligt ingå i de arbetsuppgifter som kan initieras av efterföljande text. Eftersom det här handlar om att ny kompetens skall tillföras så bör detta ske i nära samverkan med branschens aktörer.

Trafikverket

Spårvagnsstäderna föreslår följande.

- att Trafikverket utpekar enheter och befattningar centralt och regionalt med uttryckligt ansvar för spårväg och spårvagnstrafik. Befattningarna bör namnges.
- att Trafikverket medverkar till finansieringslösningar som inkluderar spårväg och spårvagnar.
- att Trafikverket i sin samverkan med Nationellt forskningscentrum för kollektivtrafik även verkar för utveckling av spårvägsfrågor – i nära samverkan med branschen och med internationella organ.
- att Trafikverket – i samarbete med Transportstyrelsen och branschens aktörer - utvecklar ett nationellt säkerhetstänkande för spårväg som ett led i verkets trafiksäkerhetsarbete.
- att Trafikverket verkar för nationella standarder för spårvägens viktigare mått och egenskaper, i nära samverkan med branschen och internationella organ.
- att Trafikverket arbetar in spårvägsfrågor i kommande handböcker för utformning (VGU).

Spårvagnsstäderna avser att återkomma för ett fortsatt samtal i dessa frågor.

Om Spårvagnsstäderna

Spårvagnsstäderna arbetar för att det ska bli lättare att bygga spårvägar. Organisationen förmedlar kunskap och främjar samarbete om spårvägsprojekt. Medlemmar är kommuner och regionala kollektivtrafikmyndigheter. Föreningen välkomnar även företag och intresseorganisationer som associerade medlemmar.

Undertecknas,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jens Forsmark', written in a cursive style.

Jens Forsmark, samordnare, Spårvagnsstäderna

